

MISJA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ NA ŁOTWIE.

Ryga, 30 października 1919.

Ekspedycja polityczna Nr.5.

Do

PANA MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH

W W a r s z a w i e.

30.bm. wręczyłem w Rydze moje listy uciwierdzające Ministrowi Spraw Zagranicznych p.Meierovicsowi. Zacząłem od wyrażenia w imieniu Rządu i Narodu Polskiego uczuć prawdziwej i szczerzej sympatji dla sprawy niepodległości Łotwy, zapewniwszy go, w myśl danych mi instrukcji, że starać się będę współpracować w tym kierunku z przedstawicielami państw Entente'y. W odpowiedzi na to p. Meierovits zapewnił mnie również o wzajemnych sympatjach Łotwy względem Polski i podniósł fakt, że zarówno z rozmowy z Naczelnikiem Państwa i prezydentem Ministrów, jak i z całego swego pobytu w Warszawie wyniósł wrażenie, że Łotwa może liczyć na poparcie Polski w dzisiejszych trudnych dla niej czasach. W dalszej rozmowie podkreśliłem fakt, że Polska gotowa okazać ~~Łotwie~~ Łotwie pomoc wojskową, czyniąc ją jednak zależną od zachowania się Litwy, na co p.Meierovits zapoznał mnie w ogólnych zarysach o ogólnym planie projektowanych operacji przez Naczelnika Państwa. Skorzystałem z tego, aby zaznaczyć, że Łotwa przy tej sposobności może nam okazać usługę, budując most zgodny pomiędzy Polską i Litwą, do czego potrzebne jest przede wszystkim rozsianie uprzedzeń litewskich względem Polaków i przekonanie ich o szczerości naszej polityki. P.Meierovits odpowiedział, że rząd jego będzie pracował w tym kierunku, że jednak w rządzie litewskim są jeszcze dawne wpływy niemieckie, dzięki czemu stosunki polsko-litewskie przedstawiają dużo do życzenia. W kwestji zawarcia rozejmu z bolszewikami p.Meierovits oświadczył, że konferencja zapowiedziana na 25.bm. w Dorpacie nie doszła do skutku, że jednak na 9.listopada w tem samym mieście ma zebrać się przedwstępna konferencja przedstawicieli Estonji i Łotwy, dla porozumienia się w kwestji zasad, na których rozejm taki mógłby być zawarty, poczem na 15.listopada mają tamże być zaproszeni przedstawiciele bolszewików. Odpowiedziałem, że, o ile wiem, Finlandja odmówiła udziału w konferencji z bolszewikami, na co p.Meierovits wyjaśnił, że tak jest w istocie, ale że 9. listopada będzie też mowa o ewentualnym związku państw bałtyckich, a kwestja ta wzbudza żywe zainteresowanie w Finlandji, więc rząd finlandzki prawdopodobnie przysle swoich przedstawicieli. Wyjaśniłem też p.Meierovitsowi stanowisko rządu polskiego względem prób porozumiewania się z bolszewikami bez naszej wiadomości. P.Meierovits w odpowiedzi na to powołał się na fakt, że Naczelne Dowództwo które powiadomione jest o tym projekcie, wysle do Dorpatu na 9.XI. swego przedstawiciela, tak że rząd polski w tej sprawie będzie o wszystkim dokładnie poinformowany.

W dalszym ciągu poruszyłem kwestje wydawania paszportów polskich, przyczem stanęło na tym, że ponieważ inż.Lucebirk już złożył rządowi łotewskiemu pewien projekt w tej kwestji, rząd łotewski zakomunikuje mi swoje uwagi i tekst obowiązującego prawa o obywatelstwie dla ułożenia projektu w tej kwestji odpowiednie umowy bądź w formie konwencji tymczasowej, bądź też co ze względu na fakt nieuznania de iure Łotwy dotychczas uważam za stosowniejsze - w formie wymiany not, przyczem ustalony tekst przed podpisaniem prześlę do Warszawy do zatwierdzenia przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Kiedy p.Meierovits poruszył reformę agrarną na Łotwie, zaznaczając, że reforma ta uznaje w przeciwstawieniu do reformy estońskiej zasadę własności indywidualnej i ma na celu przyćmusować parcelację większych obszarów, poświadczyłem, że Polska która sama weszła na drogę daleko idących reform społecznych może tylko w danym wypadku sympatyzować z dążeniami rządu łot-

tewskiego i cieszyć się z tego, albowiem parcelacje ziemi wśród łotyszów zniszczy u samej podstawy wpływy niemieckich baronów, opory reakcji rosyjskiej i przyrodzonych agentów rządu niemieckiego.

W końcu załatwiłem kilka drobnych spraw / szyfr. szyld, flaga, exequatur dla agenta konsularnego itp. Na pożegnanie p. Meierovits jeszcze raz podkreślił pierwszorzędne znaczenie *entente cordiale* państw nadbałtyckich pomiędzy sobą, która zdaniem jego powinna się wylać z biegiem czasu w formę przy-
mierza.

Tymczasem jednak komisja estońsko-łotewska, pracująca w Rewlu nad ustaleniem granicy w spornej okolicy Wąłku, nie doszła do porozumienia się i rozjechała się. Łotysze gotowi byli oddać Wąłk, gdzie jest bezwzględnie estońska, ale estończycy oprócz tego żądali jeszcze przesunięcia granicy o 15 wiorst na południe. Minister estoński Pipp, z którym jechałem z Rewla do Rygi, pokazywał mi wzorowany na rosyjskiej ustawie zarządu polowego armii w czasie wojennym projekt konferencji wojskowej pomiędzy Estonją i Łotwą. Warunki tego projektu są dla Łotwy bardzo ciężkie. 1/ Rekwizycje odbywają się przez władze wojskowe estońskie, odpowiedzialność za nie ponoszą władze łotewskie, 2/ przewidywana jest okupacja wojenna części Łotwy przez armję estońską aż po rzekę Aa liflandzką / którą należy odróżniać od kurlandzkiej rzeki tej nazwy / nie więc dziwnego że rząd łotewski zgodzić się na nią nie mógł, szczególnie dziś gdy spodziewa się bezpośredniej pomocy Polski. Minister estoński Pipp, który wczoraj właśnie w tej sprawie tym samym co ja pociągami przyjechał do Rygi, dziś wieczorem powrócił do Rewla, a będąc u mnie przed samym wyjazdem, zakomunikował mi, że przedstawicielem Estonji w Warszawie zamianowany został p. Tennison, członek I Dumy i znany działacz społeczny.

Z rozmów z członkami łotewskiej Komisji Granicznej, z którymi miałem sposobność poznać się w drodze z Rewla do Rygi, wyniosłem wrażenie, że koalicyjny rząd Ullmanisa / socjal-demokracji, demokraci radykalni i demokraci / w chwili obecnej nie stoi zupełnie mocno na nogach i że dawna partja Needry, popierana przez baronów i zamorzných włościan podnosi znowu głowę. Nie wykluczona jest możność utworzenia przez Awatowa drugiego rządu Kurlandji południowej / w Mitawie /.

Jutro o 12-tej w południe mam mieć audjencję u prezesa ministrów p. Ulljanisa. W Rydze od dwóch dni spokój, miasto nie jest ostrzeliwane. Wizyt członkom misji zagranicznych dzisiaj dla braku czasu złożyć nie mogłem.

/-/ BOUFFAL

Za zgodność odpisu: